

Soutěž o nejlepší studentský esej Knihovny Václava Havla

O jaké republice sníš?

Barbora Kollárová

Gymnázium Jana Nerudy

Hellichova 3

118 00, Praha 1 – Malá Strana

Slavná šansoniérka Édith Piaf se svojí skladbou „Non, je ne regrette rien“ mi vždycky tak nějak promlouvaly z duše – ničeho nelituj. Nelitovala jsem téměř nikdy. Mou výjimkou (velmi pravděpodobně potvrzující pravidlo) byl však 28. říjen 2018. Onen jubilejní říjen, kdy jsem dvaadvacet z dvaceti čtyř hodin strávila mimo svou vlast, na cestách, letišti a v letadle. „Trknul“ mě až nápis zářící do chladné nedělní noci, zatímco jsem mrznula a čekala na odvoz před druhým terminálem ruzyňského letiště – Letiště Václava Havla. Ono je to přece dneska!

Hlavou mi začaly projíždět útržky toho dne, kdy jsem na své letence viděla *ono* datum či na tabuli s odlety v kodaňském Kastrupu *Václav Havel Airport*. A že jich nebylo málo... Byla jsem vděčná alespoň za ty dvě hodiny, které jsem mohla být se svou zemí na její sté narozeniny. Část z nich proběhla na cestě taxíkem domů na Břevnov – ta byla tichá, neboť můj mozek měl plné ruce práce se zúčtováním toho, co mi Česká republika za osmnáct let, po kterých máme spolu tu čest, vzala a dala. Především dala.

Za můj krátký život mě osud dosud zavanul do osmnácti evropských zemí – od divoké Albánie až po neskutečně ideálně fungující Norsko. Na každé cestě – průměrně vychází jedna nová země na jeden rok mého bytí, což není málo! – mám tendence srovnávat cizí krajiny se svým domovem. Bývá snadné sklouznout k ne příliš vlasteneckým úvahám (jmenujme například jednu necelý týden starou: „chudáci Dánové by na nádraží v Česku ohluchli, kdyby slyšeli brzdit naše vlaky!“); nicméně ačkoliv je jejich výčet jakkoliv dlouhý a intenzita libovolně vysoká, do své domoviny se vracím ráda. Ale, moje milá Republiko, i když platí, že moudrý rady nepotřebuje, přesto mne prosím alespoň vyslechni. Nemusíš má slova vnímat ani jako rady (neboť ty „*kdyby měly nějakou hodnotu, lidé by jimi byli skrbli*“), dle slov českého lingvisty Františka Vymazala) – spíše jako moje doufám ne příliš naivní sny či dobře míněné náměty sesbírané někým, kdo se musí párkrát do roka sebrat a odjet, aby si uvědomil hodnotu svých návratů k Tobě.

I.

Chtěla bych Tě seznámit se Španělskem. Zemí bujarých oslav, užívání si života, věčně vysmátých lidí, kteří se nebojí projevit své emoce: nezáleží, jedná-li se o vztek (který není zdravé dusit v sobě, nýbrž rozumným způsobem projevit; však si sama vzpomeň na sedmnáctý listopad! Ten se Ti povedl přímo ukázkově – ačkoliv protistrana přímo vybízela popadnout nejbližší tvrdý nástroj a do těch, co Tě bili, začít také mlátit, ty ses zachovala důstojně a se vši lidskostí projevila svůj nesouhlas), anebo radost (pocit jakéhosi národního souznění a absolutní euforie ve mně vyvolává vzpomínka na mistrovství světa v hokeji roku 2010 – jenomže od té doby kde nic, tu nic...). Přála bych si, abys dala svým budoucím generacím do vínku zejména onu radost ze života, umění žít okamžikem. Vyjadřovat nesouhlas nám podobně jako Španělům už totiž docela jde, ale pokulháváme v tom smíchu. Pozitivní energii. Projevech štěstí. Vždyť na tom můžeme jen vydělat, no ne?

II.

Až se naučíme trochu radovat a usmívat, na jihu můžeme rovnou zůstat, přesuňme se však na východ, do mnohými nazývané největší exotiky Evropy. Milé Česko, vítej v Albánii – a zkus se tu na někoho usmát. Zkus dát dvacet centů holčičce žebrající u benzinky, kde jsme se zastavili na pivko (které se nejspíš nedá pít, protože není naše, vid'?' Jen si sáhni do svědomí, cos o něm řeklo). Můžu Ti zaručit vším co mám, že vděčnější lidi, než Albánce nepotkáš. Moc toho nemají, jsou ale perfektním prototypem nepřímé úměrnosti: čím méně vlastní, tím více jsou ochotní dát druhým. Holčička totiž svých nově nabytých dvacet centů ihned běží dát mladšímu bratříčkovi sedícímu na chodníku opodál. O pár chvil později v centru města koupíš od pouličního prodejce šátek – je ti totiž horko – a stánkaři necháš těch pár drobných, které by Ti musel vracet na bankovku. Začne lámanou angličtinou děkovat, pokusí se Ti ty drobné ještě jednou vrátit (nenech ho!) a když od stánku odcházíš, děkuje po dvacáté, třicáté, padesáté. Už chápeš, co se Ti tímhle příběhem z minulého léta snažím říci?

Často snívám o republice, která se nebojí projevit vděk. Nemám teď na mysli prodavačky v obchodě, když jim velkoryse řekneme „drobné si nechte“. Albánský vděk totiž není jen vůči bohatým turistům, kterým nevádí vzdát se dvaceti centů, nýbrž vděkem za svobodu, jíž si tato mnohým neznámá země užívá pouze o pět let delší dobu než Ty. Zdá se mi však, že Tvoji lidé na rozdíl od Albánců zapomínají, jak moc je v sázce, nebudeme-li si uvědomovat, kolik svobody můžeme ignorací předlistopadových událostí ztratit. Vděčnost je třeba projevovat i hodnotám jdoucím ruku v ruce se svobodou – demokracií, lidskostí, spravedlností, a nakonec i našim starým známým: pravdě a lásce. Občas mne však přepadá pocit, že právě poslední dvě jmenované už na Tebe tak trochu zanevřely. Zkusme jim proto ukázat (já, Ty i Tvoji lidé), že si činů vycházejících z jejich principů ceníme. Více než čehokoliv jiného.

III.

Po cestě na jih se vydáme do nám bližších končin – jak geograficky, tak i jazykově. Povím Ti totiž něco o Polsku. Blízkost však svou polohou a mluvou s našimi severovýchodními příbuznými dle mého názoru končí; popravdě si myslím, že rozdílnější sousedy nemáme. Téměř devět z deseti Poláků věří v Boha – nechci snad být za pokrytce, když sama věřícím nejsem – domnívám se však, že náboženství nás učí pokoře – jedné ze sedmi ctností. Zde platí naopak úměra přímá: čím více věřících lidí, tím pokornějším se národ stává. Opět mě nechápej špatně, Republiko, teď neopěvuji pokoru vůči autoritám, či snad silnějšímu jedinci, který se ani autoritou nazývat nedá. Mluvím o pokoře mezi lidmi navzájem, uvědoměním si, že jeden bez druhého bychom nefungovali a život by byl po krátkou dobu velmi obtížným, záhy by se stal nemožným. Poláci tento princip uznávají, a dokonce jej přenáší i na svého Boha; mně by však ke splnění snu o mé

ideální republice stačilo, kdybychom zůstali u poddajnosti a respektu vůči sobě navzájem – vždyť jeden bez druhého bychom tu nebyli.

IV.

Vypravme se nyní ještě o něco severněji, do země losů a perníčků Pepparkakor – do Švédska. Víím, že o Skandinávii slýcháš jen jako o těch bohatých strýčcích ze severu, zkus však odložit předsudky o zbohatlících a podívej se, v čem je můžeš napodobit.

Typickou švédskou vlastností je spravedlivost, o níž jsme mluvili již při pomyslné návštěvě Albánie, a řád, jež s sebou nese onu pověstnou severskou pohodu (které se snažíme dosáhnout hlavně během Vánoc, kdy zběsile pobíháme po švédském obchodě s nábytkem a bytovými doplňky ve snaze ukořistit jich co nejvíc a ve frontě strávit času naopak co nejmíň; nemusím snad příliš zdůrazňovat, že výsledek je pohodě podobný přibližně jako černá bílé). Švédové nehrají na nadřazené a podřazené, společenskou smetánku a „odpadlíky“, běžná populace termín „populismus“ z vlastní zkušenosti nezná. Na návštěvě v Malmö po převyprávění předvolební kampaně jedné z našich politických stran, která by umožňovala nám, „obyčejným smrtelníkům“ žijícím v Praze využívat městskou hromadnou dopravu zadarmo, mi bylo opáčeno otázkami, zda si uvědomujeme, že kvalita dopravních služeb by prudce klesla, peníze by se musely vzít z jiných zdrojů (jako první mě namátkově napadlo vzdělávání, přičemž mě polil studený pot) a ti „hodní pánové z plakátu“ by si stejně dál jezdili svými černými luxusními vozy, nyní však navíc s imagem hodných pánů z plakátu.

Drahá Republiko, při vši úctě – tohle přeci nemáme zapotřebí. Podívej se třeba na příklad s hromadnou dopravou v Praze: je přeci spravedlivé zaplatit, pokud něčeho využívám. Není nutné doufat v pomoc populistů, kteří blahosklonně využijí své nadřazenosti spolu s mocí a zbaví mě onoho „nesnesitelného“ břemene dvou set šedesáti korun, co měsíční kupon na MHD stojí.

Stejně tak není nutné doufat v moc ostatních, možná pouze paradigmaticky nadřazených, osobností naší politické scény ji změnit. I zde bych se odvolala na nejvýznamnější událost Tvých novodobých dějin a heslo, které v mém srdci s každým jeho vyřčením budí další a další kousek odvahy a síly: „*Kdo, když ne my? Kdy, když ne teď?*“ korespondující s všeobecnou švédskou rovností; a tedy, že *každý* z nás má potenciál k velké změně. Minimálně sebe sama.

—

Ptáš se mne tedy, jakou jsem si Tě v těchto třech stránkách vysnila? Netroufám si soutěžit v rétorických dovednostech s Tvou první hlavou státu. S neskonalou úctou bych si však dovolila snít ještě o republice, kde každý vnímá každého jako sobě rovného. O republice vyznávající princip pokory – nikoliv však ze strachu z trestu, nýbrž pokory vycházející z přesvědčení

důležitosti, jedinečnosti a nezbytnosti každého jednoho z nás. O republice, která se nebojí vyjádřit radost, či i tak malé gesto, jako je úsměv. O republice, které není cizí ve svém rámci projevovat úctu za každodenní maličkosti, jež nejsou nedůležité (ba naopak – vždyť maličkosti tvoří celek), ale i za hodnoty tak esenciální, nikoliv však samozřejmé, kterými jsou především svoboda, pravda a láska. Pokud to zní jako klišé (Tobě nebo komukoliv jinému), chtěla bych vznést námět na zamyšlení: jak by Ti bylo žít ve světě plném utlačování, lži a nenávisti?

Sním o republice milující.